

A miskolci Megyei Könyvtár irodalmi rendezvényei

A *Könyvtáros* 1954. évi májusi számában röviden beszámoltunk már a miskolci Megyei Könyvtárban megindult irodalomtörténeti előadássorozatról. Most szeretnénk részletesebben számot adni tapasztalatainkról, mert úgy véljük, hogy ami Miskolcon bevált, a szükséges módosításokkal más városokban is alkalmazható.

Mindenekelőtt hangsúlyoznunk kell, hogy eddigi eredményeinket közös munkával, a legjobb és legtapasztaltabb helyi szakemberek bevonásával és tanácsaik meghallgatásával értük el. Ha formailag nem is, de a valóságban kialakult egy olyan közösség, amit könyvtárügyi tanácsnak csak azért nem nevezhetünk, mert összetételénél fogva egyoldalú, hiszen kizárólag irodalomtörténetesekből áll. A legszorosabb kapcsolatot tartjuk a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat miskolci csoportjával, előadóink túlnyomó része az illetékes szakosztály tagjaiból kerül ki. Az előadások összehangolása céljából Miskolc városi tanácsának népművelési osztálya szeptember elején értekezletet hívott össze a rendezvényeket irányító szervek számára és okulva a múlt tapasztalatain, mindegyiknek a hét más-más napját jelölte ki nyilvános előadásaik megtartására. Így a nagyközönség nem kerül többé abba a kellemetlen helyzetbe, hogy egy napon három előadásra is szeretne elmenni, utána pedig hétszámra nincs érdekesebb rendezvény. Könyvtárunk a keddi napot kapta, a hét többi napjain a múzeum, SzOT és a pedagógus kultúrotthon tartja előadásait.

Terveink elkészítésekor olvasóink állandóan ismétlődő kívánságaiból indultunk ki, áttanulmányoztuk az utolsó évek helyi irodalmi előadásainak műsorát (sajnos, nem került nagy munkába) és megállapítottuk azokat a tárgyköröket, amelyekben belül sorozataink több éves programját kidolgozhatjuk. Mindenekelőtt kiemeltük azokat az előadásokat, melyeknek megrendezése meghaladja a mi lehetőségeinket és a város egész népművelési apparátusának igénybevételét követeli meg (Jókai, Balassi évfordulók). Ezeket a könyvtár propagandával és kiállításokkal támogatja. Ezután feladatkörünket négy nagy csoportra osztottuk. Az első — amelyik január-

ban kezdődött meg — 26 előadásban dolgozza fel a világ- és a magyar irodalom legnagyobb költőit. Négy sorozatból áll; az első Homeros-tól Molière-ig tart, a második a XVIII. és XIX. század irodalmát tárgyalja, a harmadikban a nagy magyar haladó hagyományokat ismertetjük, végül az utolsó, »Szocialista realizmus« címen a jelenkor szovjet, magyar, népi demokratikus és nyugati haladó irodalmáról ad képet. Nem nyújtunk összefoglaló irodalomtörténetet, hanem egyes írókon és költőkön keresztül ismertetjük a kort, annak politikai és társadalmi helyzetét, a művek létrejöttét előidéző okokat és összefüggéseiket a nagy társadalmi áramlatokkal. Pl. Voltaire esetében nemcsak a Candide szerzőjéről beszélünk, hanem a felvilágosodás kialakulásáról, társadalomátalakító hatásáról is, az író küzdelméről a vallási fanatizmus és az egyházi bíraskodás szörnyűségei ellen. A nagy költői egyenlőségeken keresztül végül összefüggő képet nyer a hallgató több ezer év irodalmi és társadalmi fejlődéséről is.

Ennek a sorozatnak bizonyos hátránya, hogy — éppen széles célkitűzésénél fogva — kissé háttérbe szorul benne az író mögött a művés. Egy-másfél órás előadás keretében mindenről nem beszélhetünk és így egyes művek elemzésére csak nagy vonásokban kerülhet sor, formáról, stílusról, jellemzésről aránylag kevés szó esik. Ezt a hiányt fogja pótolni a második sorozat Remekművek címmel. Tizenöt-húsz előadásban ismertetjük a világ-irodalom legnagyobb — és sokszor kevésbé ismert — alkotásait. Sorra kerül Shakespeare Hamletje, Molière Tartuffeje, Goethe Faust-ja, Puskin Anyegin-je, Stendhal Vörös és fekete c. regénye, Tolstoj Háború és béké-je, Madách Az ember tragédiájá-nak beható részletes elemzése, lehetőleg megelevenítve drámai részletekkel.

A harmadik sorozat rövidebb lesz, de az utolsó évben örömdetesen megnőtt helytörténeti érdeklődés miatt komoly sikerre számíthat. Városunk és megyénk irodalmi emlékeit, múltját és jelenét dolgozzuk fel Anonymustól a mai miskolci írók Kohó című folyóiratáig. Dayka Gábor, Kazinczy, Tompa, Eötvös József, Kiss József, Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond

megyei vonatkozásai eleve nem fordulnak elő a szülőföld történetében ágyazva.

Végül a negyedik — témájánál fogva legváltozatosabb — csoportba soroljuk az évfordulókkal kapcsolatos megemlékezéseket (Csehov, Móricz, Móra, Fielding, Hermann Ottó) és a könyvújdonságokról negyedévenként tartott szemléket.

Hogyan lesz a tervből előadás, mi a szervezés menete? Az előadók kiválasztása szinte magától történik, önkéntes jelentkezés révén; nehézségeink csak akkor vannak, ha egy témával többen is foglalkoznak. A könyvtár ellátja az előadókat a szükséges szakirodalommal (ezt esetleg könyvtárközi kölcsönzés útján szerezzük be), bibliográfiákat bocsát a rendelkezésére (pl. Csehovnál). Három-négy héttel az előadás előtt a megbízott előadó bemutatja részletes vázlatát, esetleg egy teljesen kidolgozott részletet a TTIT szűkebbkörű bizottságának, amelyik azt megvitatja, esetleg kiegészíti, átölelőzést javasolja, illetve jóváhagyja. Ugyanakkor bejelenti, hogy a költő melyik művét kívánja bemutatni, előadni az irodalmi est alkalmával. Ezután a szereplők kiválasztása és betanítása következik. A jó közösségi munkára jellemző, hogy a középiskolák egymást segítik. A fiú- és leánygimnáziumok tanulóiból közös előadói gárdát neveltünk már ki, melynek betanítását majd az egyik, majd a másik iskola szaktanára végzi. A közreműködés többféle lehet: felolvasás, szavaltat, drámai jelenetek bemutatása esetleg jelmezben. Utóbbi Molière és Csehov-előadásunkon próbáltuk ki, a Déryné Színházról kölcsönözött korhű ruhákban, az Embergyűlölő és a Ványa bácsi egy-egy részletének bemutatása alkalmával. A szereplők nem csupán a középiskolai tanulók, hanem gyakran egyetemi hallgatók és felnőtt olvasóink közül kerülnek ki. Elvünk, hogy minden előadást kísérjen valamilyen bemutató, bár ezt plakátjainkon nem jelezzük előre.

Ha az előadás már elő van készítve, kezdjük meg a tulajdonképpeni propagandamunkát. A sorozatról az időpontok, címek és előadók felsorolásával tetszetős, kétszínnyomós, állandó alakú és beosztású plakátok készülnek, amelyek kéthavonta kerülnek kiragasztásra, hogy a közönséget mindig tájékoztathassuk. A plakátok a következő sorozat tervezetét is feltüntetik. A hirdetővállalatlan kívül megküldjük ezeket a testvér népműve-

lési szervezeteknek, középiskoláknak, az egyetemnek, a tanács egyes osztályainak és a könyvkereskedéseknek is. Egy-egy sorozat megindulása előtt a városi tanács hangos hirdetője részletes tájékoztatást ad az előadások célkitűzéseiről, programjáról. Ezt legutoljára a Borsodi Rádió is átvette és sugározta. Ezenkívül minden egyes előadás előtt maga az előadó számol be a mikrofonon előtt 4—5 perces beszélgetésben tárgyáról. Ugyanezt rövidített formában közli a helyi sajtó és a műsortervet ismerteti a borsodi írók és művészek folyóirata, a Kohó. Mindezek mellett elsősorban maga a könyvtár propagálja az előadásokat a kölcsönzőosztályán és olvasótermében szóban és írásban egyaránt. A személyi propaganda azonban sohasem erőltetett és tolatkodó. A könyvtárosok jól ismerik az egyes sorozatok tárgykörét és az illető szerzőtől kölcsönző olvasók figyelmét felhívják a megfelelő előadásra.

Igy alakult ki hallgatóinknak az a törzsgárdája, amelyre már biztosan számíthatunk és akik már magukban is biztosítanak a sikert. Rajtuk kívül természetesen nagy az egyes, speciális előadások iránt érdeklődők száma is, vagy akiket az előadó személye vonz be a könyvtárba. A megjelentek átlagos létszáma 100 és 200 között váltakozik, ami lehetővé teszi kényelmes elhelyezésüket is. Általában nagy gondot fordítunk a terem tisztaságára, fűtésére és világítására. A kényelmes ülésekkel ellátott, virágokkal díszített terem jó propaganda a könyvtár számára is, ahová a hallgatók szívesen térnek vissza később, mint olvasók.

A hallgatóság összetétele megfelelő. Bár a középiskolások rohamától tartottunk, többségben mindig a felnőttek vannak, számuk a megjelentek 70—80 százalékára rúg. Társadalmi összetételük a legváltozatosabb és minden foglalkozási ágra kiterjedő.

Talán az előadások meglehetősen magas színvonala és a közönség létszáma az oka, hogy nem sikerült megvalósítanunk a nyilvános hozzászólások és a konzultációk rendszerét. Ezt most már nem is erőltetjük, annál kevésbé, mert az előadások után rendszerint úgyszólván kis csoport veszi körül az előadót, érdeklődnek, kérdéseket tesznek fel, vagy a könyvtárosokhoz fordulnak további útbaigazítáért. Csak a legközelebbi jövőben valószínűleg meg azt a régebbi tervünket, hogy

litografált bibliográfiát készítünk minden előadás számára, ezen feltüntetjük az illető író rövid életrajzát, forgalomban levő, illetve könyvtárunkban megtalálható műveinek jegyzékét, a róla szóló irodalmat és ezt a röplapot átadjuk minden egyes látogatónkknak. A címek után feltüntetjük, hogy a könyvtár melyik részlegében és milyen raktári jelzet segítségével található meg a keresett munka. Ennek elsősorban a magyar irodalomnál lesz jelentősége, ahol a most készülő cikk-katalógusunk adatait is feltüntetjük majd.

Hogy a legjobb miskolci szakemberek ilyen érdeklődést mutatnak előadásaink iránt és szívesen vállalják a közreműködést, annak egyik oka, hogy munkájuk-

nak anyagi eredményét is látják. Az előadókat a TTIT fizeti, a közreműködők eddig ingyen segítettek, de most valószínűleg megvalósul szerény díjazásuk. Viszont egy előadás pályája nem ér véget könyvtárunkban, hanem tovább kerül az üzemekbe, kultúrotthonokba, üdülőkbe, a TTIT klubestjeire, a környék nagy építkezéseinek munkásszállásaira, úgy hogy nem ritka az az eset, amikor az előadó 8—10 helyen is megismétli — esetleg rövidített, népszerűbb formában előadását, sőt kilátásunk van arra is, hogy néhány füzet alakjában is megjelenik majd.

KORDOS LÁSZLÓ

a miskolci Megyei Könyvtár munkatársa

AZ ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS ÖSSZEHANGOLÁSA A NAGYOBB SZEGEDI KÖNYVTÁRAKBAN

A Könyvtáros már több ízben beszámolt a Szegedi Könyvtárközi Bizottság működéséről. Ennek a bizottságnak az a célja, hogy a város közös könyvtári kérdéseit közös erővel oldja meg. A bizottság keretében beszerzési albizottság is működik, melynek a könyvbeszerzések egybehangolása a feladata. Tagjai: az Egyetemi Könyvtár, az Orvostudományi Egyetem könyvtára, a Somogyi Könyvtár és a Járási Könyvtár egy-egy képviselője.

A bizottság munkájának az az alapelve, hogy a beszerzések megfeleljenek a könyvtárak gyűjtőkörének; *minden megjelent mű legyen a város valamelyik könyvtárában*, de elkerüljék a felesleges, párhuzamos könyvbeszerzéseket. Az Egyetemi Könyvtár például elsősorban az egyetemi hallgatók tanulmányait, az egyetemi tanszemélyzet oktató munkáját és a tudományos kutatók igényeit szolgáló műveket szerzi be. Az Orvostudományi Egyetem Könyvtára megszerez minden orvosi vonatkozású és, minden tágabb értelemben orvostudománnyal kapcsolatos művet. A Somogyi Könyvtár elsősorban a városi dolgozók és a középiskolások által keresett műveket gyűjti, mint hogy olvasótáborának nagy része közülük kerül ki. Elsősorban a Somogyi Könyvtár szerzi be azokat a műszaki könyveket is, amelyeket a középfokú műszaki képzettséggel rendelkező olvasók keresnek. Ugyanis amióta a Technológiai

Könyvtár fiókja a Somogyi Könyvtárral egyesült, az ilyen irányú igényekkel itt jelentkeznek az olvasók. A Járási Könyvtár ugyancsak a városi dolgozók és a tanulók által keresett irodalmat szerzi meg elsősorban.

Természetesen az is előfordul, hogy egy-egy művet két, esetleg mind a négy könyvtár beszerz, mivel vannak olyan könyvek, amelyeknek több könyvtárban is meg kell lenniük, sőt méha több példányban is. Mégis elkerülhető így, hogy a drága könyveket több könyvtár is megvásárolja, vagy esetleg egy-egy fontos mű megvétele elmaradjon abban a házban, hogy a másik úgys megszerez.

Minden hónap elején, amikor a közeljövőben megjelenő könyvek havi jegyzéke megérkezik, összeül a beszerzési albizottság. A fenti szempontok alapján, minden egyes könyvet sorra vesz és megállapodik, hogy melyik művet melyik könyvtár szerezzze be.

A közelmúltban sikerült a folyóiratmegrendeléseket is összhangba hozni. Elértük, hogy minden valamirevaló folyóirat megtalálható a város egyik könyvtárában. A kettős megrendelések kiküszöbölése azt is jelenti, hogy bizonyos összeg felszabadult, melyet most új, eddig hiányzó folyóiratok előfizetésére fordíthatunk.

DR. SZABÓ MARGIT

a Szegedi Egyetemi Könyvtár munkatársa